

*Kto stratil majetok, nestratil veľa.
Kto stratil slobodu, stratil mnoho.
Kto stratil vieru, stratil všetko.*

Zásilku spracovala spoločnosť:
HENRIETTA - direct marketing, s.r.o.
P.O.BOX 1, 820 08 Bratislava 28, „D+4“
POŠTOVNÉ ÚVEROVANÉ
820 08 Bratislava 28

SVEDECTVO

vychádza od roku 1991
ročník 29
september 2019
cena 1 euro

9

ČASOPIS TABUIZOVANÝCH FAKTOV

V Jáchymove svoje stopy nehľadajte

NÁŠ ROZHOVOR

Príbeh rodiny Vlnkocov je taký zložitý ako obdobie, v ktorom žili. Snúbenca matky Doc. Ing. Jána Vlnku, PhD., (1953) na smrť umučili partizáni, jej manžel a otec Ján počas povstania partizánom pomáhal. Odmena? Ilava a Jáchymov. Životnú dráhu otca docenta Vlnku ovplyvnila prvá svetová vojna. V nej jeho starý otec prišiel o nohu a ako vojnový invalid mal nárok na vojnovú rentu, trafikú, alebo zadĺžený hostinec. Vybral si hostinec. Takže Jánov otec, tiež Ján, sa vyučil za čašníka, aby mohol pomáhať otcovi. Paradoxne, keď stará mama zaplatila poslednú splátku, prišlo znárodnenie.

Odkiaľ pochádzal váš starý otec?

Starý otec Rafael pochádzal z Noroviec, priženil sa do Bošian, kde

Doc. Ing. Ján Vlnka, PhD.

Foto Eva Zelenayová

sa narodil môj otec aj ja. Tam som chodil do školy po piatu triedu. Otec pracoval u svojho otca v hostinci, chodil do Dubodielu a do Motešíc do pálenice po alkohol a počas povstania cestou odovzdával partizánom správy o pohybe vojsk a vojenskej techniky. V Bošianoch bolo zoradište

vlakov, ktoré potom išli tromi smermi - na Nové Zámky, Prievidzu a na Trenčín. Od partizánov dostal na prieskum fotoaparát Agfa, ktorý mám dodnes. Ako čašík poznal veľa ľudí, od ktorých získaval informácie, ktoré odovzdával ďalej.

Pokračovanie na 10. strane

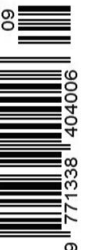
V čísle

Ján Litecký Šveda
Zákazy a zamlčovanie 2
Eva Zelenayová
Mravný úpadok na pokračovanie 3

Ján Košíar
V Rige rokoval výbor INTERASSO 4
Juraj Vrábel
Leopoldov 2019 5

Helena Halková
Keď utekali brániť si kňaza 6
Stanislav Porubčan
V Zliechove spomínali na rok 1949 6

Otvorené listy RTVS a TA3 7
Marián Tkáč
Boli sme aj budeme nesvorní? Dokedy? 9

ročník 29 • september 2019

Zákazy a zamlčovanie

Zákazy a zamlčovanie boli – a ako vidíme aj naďalej sú – typické nástroje boľševikov. Keďže letný oddych skončil a začína „sezóna“, treba sa opäť pripraviť na to, ako nám súdruhovia a ich poslušné deti budú zase dvíhať adrenalín svojimi spôsobmi a svojou propagandou, najmä v tzv. masmédiách, ktoré sú takmer bez výnimky v rukách komunistických a eštabáckych potomkov.

Keďže do budúcnosti nevidím, na ilustráciu ich spôsobov vyberiem iba dve veci z minulých, relatívne nedávnych dní. Niežeby toho nebolo viac, ale uvedené veci sa ma dotýkajú takrečeno osobne, aj keď nie sú zďaleka také spektakulárne ako tie čo obsadzujú prvé stránky novín, povedzme dúhový kočovný cirkus či „záchrancovia“ Markízy pred Mečiarom.

Zákazy vystupovania

Prvá vec, ktorá ma mimoriadne vytočila, bol návrat zákazov koncertovania nevhodných umelcov. Ešte mám v živej pamäti, ako som musel predkladať svoje texty na schválenie, všelijaké až neuveriteľné šikanovania, ako aj to, ako iným interpretom nepomohlo ani len to, ak sa nejakému súdruhovi v nejakej „kultúrnej komisii“ znepečili, čo som osobne zažíval aj prežíval. A ak nechceli gitary úplne zavesiť na kliniec, tak im zostalo iba vyhrávanie na domácich žúroch. Aj preto tak „kvitla“ socialistická „kultúra“. Pamätníci určite majú ešte pred očami tituly článkov ako napr.: „Nová“ vlna se starým obsahem, ktorých uverejnením súdruhovia ideológovia vždy začínali pohon na nevhodných umelcov, ak sa im zdalo, že súdruhovia muzikanti sa zase nejakou príliš odviazali. Mimochodom, zo spevákov dodnes majú najväčšie billboardy po Slovensku agenti ŠtB. Toto som si fakt myslel, že už máme dávno za sebou, „na večné časy a nikdy inak“. No boľševická úderka „Lepší Lamač“ ma ľahko presvedčila o opaku a dosiahla zrušenie koncertu legendárnej antikomunistickej skupiny Zóna A na Rozálskych hodoch. Títo stachanovci pokroku, pardon, progresu mali dôvod presne rovnaký ako za čias Vasiľa Biľaka: „nevedeli sa stotožniť s názorovým presvedčením ich interpreta“. Ako vidíme, je to trochu sofistikovanejší slovník ako za oných čias, keď sa poukazovalo na buržoázných manipulátorov a diverzné centrály, ale primitivizmus presne ten istý.

A názorová diktatúra, o akej tak sugestívne písal Orwell či Zamjatin.

Priekopníci dobrých vzťahov

Zamlčovanie či polopravda je horšia ako lož. Presne tento druh lži sme mohli objaviť aj v časopise s nám povedomým názvom „Naše Svedectvo“, ktorý vydáva organizácia s našim pôvodným, no nimi „znárodným“ názvom KPVS, kde je v spravodajstve uvedené, že Národná rada 21. júna odsúhlasila novelu zákona o príplatkoch k dôchodku politickým väzňom. No napriek mierne povedané neúprimným rečiam pána Sandtnera o tom, ako on chce vylepšovať vzťahy medzi našimi organizáciami, nikde ani slovíčko o tom, že tak prvotná iniciatíva na návrh tohto zákona, ako aj celá politická práca a aktivita pre jeho schválenie vyšla z vedenia našej organizácie. Naopak, napriek nášmu dlhodobému a dobromyseľnému postojú sú to zo strany KPVS samé podrazy – od lanárenia našich členov do ich organizácie, až po znevažujúce výroky na našu adresu, keď sa ich „post“komunistickí novinári pýtajú na našu antikomunistickú organizáciu, ktorá im leží v žalúdku. Stačí si nalistovať také SME. Vedľa spravodajstva o schôdzi NR SR dokonca umiestnili fotografiu ich delegácie v kreslách pre návštevy parlamentu počas rokovania tejto schôdze. Evidentne preto, aby nejakému neinformovanému človeku zišlo na um: aha, toto sú asi tí udatní rytieri, ktorí nám vybojovali tento skvelý zákon... Nuž ale, čo by sme nechceli od organizácie, kde je na najvyššom piedestáli eštabák Srholec, krycie meno Skala, rozbíjač organizácie politických väzňov, ktorú súdruhovia potrebovali oslabiť a ktorému sa neustále klaňajú až s orientálnou pompou.

Keď sme už pri Srhoľcovi – neviem nakoľko má alebo nemá v tom prsty KPVS, ale jeho socha, ktorú nejakí súdruhovia postavili pri Bráne slobody, má všetky znaky leninského rukopisu: len nejakou prekrytú pamiatku, ktoré nie sú im naklonené. Veru, súdruhovia majú stále ešte v zásobe kopy grifov, ako aspoň znehodnotiť a zohaviť koncepciu jedného pamätníka, ktorý bol veľmi dobre urobený. Tak výtvarne, ako aj symbolicky a aj umiestnením. Jednoducho: treba za ním postaviť eštabáka, aby naňho dozeral. Veď ŠtB strkala nos do všetkého.

Ján Litecký Šveda
predseda PV ZPKO

SVEDECTVO, mesačník Politických väzňov Zväzu protikomunistického odboja ● **Vydavateľ:** PV ZPKO, založený v roku 1990 pod názvom Konfederácia politických väzňov Slovenska (KPVS) ● **Šéfredaktorka:** Eva Zelenayová ● **Redakčná rada:** Ján Košíar (predseda), Ján Litecký Šveda, Ivan Mrva, Peter Mulík, Ivan A. Petranský, Jozef Rydlo, Juraj Vrábel a Eva Zelenayová ● **Adresa redakcie:** 811 06 Bratislava, Obchodná 52 ● **Telefón:** 02-5263 8156 ● **e-mail:** uzpko@mail.t-com.sk ● **webová stránka:** www.pv-zpko.sk ● **IČO:** 00679879 ● **Cena jedného výtlačku:** 1 EURO ● **Predplatné 10 EUR/kalendárny rok** ● **Predplatné pre zahraničných abonentov: 50 USD** vrátane poštovného. ● **Číslo účtu v Prima banka Slovensko, a.s.:** SK74 3100 0000 0040 0012 8109 BIC: LUBASKBX ● **EV:** 3851/09 ● **Tlač:** PRINTLAND, s.r.o. ● **Nevyžiadané rukopisy nevraciam**e ● **ISSN:** 1338-404X ● **MATERIÁLY** uverejnené v rubrikách „Čitateľské fórum“ a „Spomienky“ vyjadrujú názory občanov a čitateľov.

Otvorený list poslancom NR SR

Politickí väzni a obeť komunizmu v Slovenskej republike musia zásadne protestovať proti návrhu strany SaS, aby sa 27. jún stal pamätným dňom pre obeť komunistického režimu na počesť pamiatky popravených českých martýrov. Tomuto návrhu chýbajú dve základné veci.

Tou prvou je slušnosť. Keď už niekto chce otvoriť otázku morálnej satisfakcie pre politických väzňov, mal by sa hádam s nimi poradiť. V našej pôvodnej organizácii politických väzňov máme ich ešte dosť a spoločne by sme mohli navštíviť aj náš ústredný pamätník na Cintoríne Vrakuňa, kde by si mohli prečítať mená desiatok Slovákov popravených československou komunistickou mašínériou a opýtať sa pri-

mo politických väzňov, ako a na čiu počesť by si takýto deň predstavovali.

Druhá a zásadná vec, ktorá tomuto návrhu chýba, je akceptovanie demokracie a jej procedúr. Ak niekto dodnes nechce akceptovať realitu a slovenskú štátnosť ukazuje, že nie je politik, ale fanatický propagandista, presne ako komunisti. Za takýmito ľuďmi nakoniec vždy zostáva spálenisko. Toto, čo predložila SaS, sa v žiadnom prípade nedá považovať za snahu o diskusiu, je to skôr protislovenská provokácia, umelé dýchanie pre čechoslovakistickú mýtvolu. Veď azda už ani Mongoli dobrovoľne neoslavujú sviatky svojich utlačateľov.

V našej organizácii sme sa už dávnejšie zaoberali touto témou a po zvažovaní množstva mien (žiaľ je ich až

príliš veľa) sme došli k záveru, že najvyšším **dňom na pripomenutie červeného teroru by bol 20. február, keď v roku 1951 boli popravení traja študenti trenčianskeho gymnázia, Anton Tunega, Albert Púčik a Eduard Tesár.** V úsili týchto troch členov Bielej légie sú zosobnené hlavné tri prúdy nášho protikomunistického odboja: boj proti samotnému komunizmu, boj za slovenskú samostatnosť a pevné kresťanské presvedčenie. Blízkosť tohto dátumu práve k „Vítěznému únoru“, ktorý bolševici tak výdatne oslavovali 25. februára, môže byť veľmi symbolický.

Predsedníctvo organizácie

**Politickí väzni
Zväz protikomunistického
odboja III. odboj**

Mravný úpadok na pokračovanie

Dátumy sú dôležité. Preto: hlava štátu 26. augusta poskytla vyhlásenie k aktuálnej politickej situácii. Znepokojila ju Kočnerova komunikácia a skutočnosť, že sa v nej objavilo meno štátnej tajomníčky rezortu spravodlivosti. Ibaže v Kočnerovej komunikácii z aplikácie Threema sa neobjavil azda len ten, kto nejestvuje. Kočner teda poskytol hlave štátu príležitosť, aby naliehala na justičné orgány pred blížiacou sa voľbou predsedu Najvyššieho súdu SR. Apelovala na ľudí v justícii, aby „podporovali z vlastných radov tých, ktorých životný príbeh, osobná integrita a hodnoty budú zárukou, že na zlú cestu sa už nikdy nevrátíme“. Žeby kvôli Štefanovi Harabinovi, ktorý je jedným z kandidátov?

O dva dni neskôr, 28. augusta, vymenovala hlava štátu za veľvyslanca v Spojených arabských emirátoch priamo Kočnerovho komplica Michala Kováča ml. Pritom o.i. povedala: „Veľmi si želám, aby ste sa pri výkone svojej

práce, podobne ako ja, snažili o presadzovanie hodnôt SR...“ Aké hodnoty predstavuje Zuzana Čaputová? Ako jej bývalá strana Progresívne Slovensko, ktorej sa prakticky nevzdala? Veď po prevalení drogovej aféry predsedu strany Michala Trubana nielenže nezaujala žiadne stanovisko, ale jeho partnerku pribrala do svojho poradného tímu...

SLOVO SVEDECTVA

Prezidentka Čaputová apelovala na sudcov, aby podporovali tých, ktorých osobná integrita a hodnoty budú zárukou, že sa už na zlú cestu nevrátíme. Za Kováčom ml. je príbeh podvodníka, ktorého omilostil otec – prezident. Príprava veľvyslanca neprihádza zo dňa na deň. Prezident dostáva návrh, no nemusí ho akceptovať. Na akú cestu sa vydala prezidentka štátu, keď podvodníka posla do sveta, aby reprezentoval Slovensko?

Náhodou som sa ocitla na vrátnici Slobodného vysielča, keď esbeeskára oslovili dvaja policajti v civile. Práve bol hosťom tohto internetového rádia

Vladimír Mečiar. Vysvitlo, že hľadajú jeho redaktora Martina Bavalára. Relácia bola na konci, vraj ho počkajú. Ibaže Bavalár odmietol prevziať si od nich predvolanie na výsluch, rozčuľoval sa, že už deväťkrát ho polícia vypočuť iba preto, že hovorí pravdu.

Pri tej scéne som si nevdojak spomenula na knižku Kanál od Antona Seleckého. Opisuje v nej situáciu ľudí, ktorí sa vzopreli komunistickému režimu. Sám autor bol jedným z nich. Záznamy z vyšetrovacích spisov akoby ani neboli spred novembra '89. Napríklad: „V manifeste nelegálnej organizácie Hnutie za občiansku slobodu a demokraciu pre všetkých, uverejnenom v Bratislavských listoch sa hrubo skresľujú pomery v ČSSR tvrdením, že žijeme v dobe hlbokého mravného úpadku celej spoločnosti a v nedemokratických pomeroch.“

Je smutné, keď práve hlava štátu je tým reprezentantom mravného úpadku, z ktorého sme sa dosiaľ nevymanili.

Eva Zelenayová
šéfredaktorka

V Rige rokoval výbor INTERASSO

V dňoch 2. – 4. augusta som sa ako podpredseda INTERASSO zúčastnil rokovania jeho výboru, ktoré sa tento-raz konalo v Rige, hlavnom meste Lotyšska. Naša partnerská organizácia **Latvijas politiski represēto apvienība** (LPRA) pripravila bohatý program.

Zišli sme sa všetci piati členovia predsedníctva: **Dr. Christian Fuchs** (Nemecko), **Octav Bjoza** (Rumunsko), **János Lengyel** (Maďarsko), **Pēteris Simsons** (Lotyšsko) a na stretnutí sa zo Slovenska okrem mňa zúčastnil aj náš predseda **Ján Litecký Šveda**.

Pracovnú časť sme začali hneď v piatok 2. augusta večer. Predseda Christian Fuchs predniesol správu o činnosti od 23. kongresu v rumunskom Brašove (2018). Zúčastnil sa viacerých medzinárodných stretnutí v Berlíne a Bruseli. Na budúci rok by mal byť ďalší kongres, hľadáme teda miesto, kde by sa mohol usporiadať. Okrem Bruselu padli návrhy na Tiranu i Bratislavu. Taký kongres je značne finančne náročný, pričom hlavnú časť nákladov hradí hostiteľská organizácia. Na Slovensku sa kongres INTERASSO konal v roku 2003 v Častej – Papierničke. Bol v poradí jedenásty.

Pozitívne sme prijali informáciu o úspešnej publikácii o dvadsiatich dvoch kongresoch INTERASSO, ktorá vyšla v roku 2018 a už je k dispozícii vo významných knižniciach štátov, kde máme členské organizácie. Je v nemčine a jej názov je **Damit die Stimmen der Opfern nicht verhallen – dokumentation der 22 Kongresse der Internationalen Assoziation ehemaliger politischer Gefangener und Opfer des Kommunismus von 1991 – 2016** (*Aby hlasy obetí nezmlkli. Dokumentácia 22 kongresov INTERASSO – Medzinárodnej asociácie bývalých politických väzňov a obetí komunizmu za roky 1991 – 2016.*) Kto by mal záujem, niekoľko kusov ešte máme v centrále PV ZPKO. Hovorili sme aj o webovej stránke www.interasso.de, lebo máme možnosť uverejniť na nej základné informácie vo všetkých jazykoch členských organizácií.

Fuchs končí vo funkcii

Predseda IA **Christian Fuchs** členom výboru oznámil, že na ďalšie obdobie už kandidovať zo zdravotných dôvodov nebude a žiadal členov predsedníctva, aby hľadali nového predsedu organizácie. On navrhoval mňa, ja som však trval na tom, že to musí byť niekto z nemeckej organizácie UOKG, nakoľko sídlo INTERASSO je v Berlíne, kde je organizácia riadne zaregistrovaná na Ministerstve spravodlivosti SRN. Najbližší kongres na budúci rok musí rozhodnúť o novom predsedovi organizácie.

Peteris Simsons, ktorý nás na rokovaní predsedníctva v Berlíne v roku 2015 informoval o problémoch s výstavbou Múzea nacistickej a sovietskej okupácie a rád prijal aj naše podpisy pod petíciu za zriadenie tohto múzea, nám teraz s radosťou oznámil, že v programe máme aj návštevu tejto budovy a inštitúcie. V sobotu 3. augusta popoludní sme v priestoroch tohto múzea naše stretnutie výboru INTERASSO aj zakončili. Hoci toto múzeum nie je štátnou

Egils Levits, prezident Lotyšskej republiky a vedľa neho zľava Ján Litecký Šveda a sprava Ján Košíar.

Foto archív

organizáciou, chodia sem v rámci svojich oficiálnych návštev aj zahraniční štátnici, politici a diplomati. Ak by ste boli v Lotyšsku a v Rige, určite ho navštívte. Vstupné je dobrovoľné. Adresa: Raiņa bulvāris 7, Rīga.

Prišiel aj prezident republiky

V sobotu 3. augusta predpoludním sme absolvovali pekný sprievodný program. V Iškile, jednom z najstarších miest Lotyšska, sa každoročne v prvú augustovú sobotu koná najdôležitejšia akcia lotyšských politických väzňov a navrátiacich vyhnancov zo Sibíre, stretnutie politicky prenasledovaných a ich rodinných príslušníkov a priateľov. Tohto roku si bývalí vyhnanci a politicky prenasledovaní pripomenuli aj 30. výročie založenia svojej organizácie LPRA.

Možno aj vďaka peknému počasiu, za ktoré verejne padla vďaka Pánu Bohu, prišlo do prírodného amfiteátra v Iškile vyše 2000 ľudí, členov LPRA, príbuzných, mládeže, detí a priateľov. Ako zahraničná delegácia INTERASSO sme dostali čestné miesto, osobne sme mohli pozdraviť prezidenta Lotyšskej republiky **Egilsa Levitsa**, bývalého prezidenta **Raimonda Vejonisa**, predsedníčku lotyšského parlamentu **Inaru Murnieceovú**, poslankyňu europarlamentu (ktorá má štatút politicky prenasledovanej) **Sandru Kalnietevú** ako aj viacerých členov lotyšskej organizácie politických väzňov a vyhnancov na čele s jej predsedom **Ivarsom Kalkisom**. Všetkých nás pozdravili prezident i ostatní vzácní hostia a slovo dostal aj predseda **Intearso Christian Fuchs**.

Lotyšskí sibírski vyhnanci svojim priateľom priniesli knihu známej lotyšskej filmovej režisérky Dzintry Gekovej *Skola Sibīrijā*, ktorá obsahuje osudy 112 detí, ktorí na Sibíri prežili. Jedným z nich je aj náš kolega Pēteris Simsons. Musel ísť do vyhnanstva spolu s matkou, keď mal len jeden rok. Jeho otec už tam, v Tomskej oblasti na Sibíri, bol... V roku 1941 bolo z Lotyšska odvečených 15 000 a v roku 1949 až 45000 ľudí.

ThDr. Ján Košíar
podpredseda INTERASSO

Leopoldov 2019

Ako každý rok, aj tohto roku sa 24. augusta v Leopoldove uskutočnila pietna spomienka na nespravodlivo a protiprávne väznených politických väzňov komunistickým režimom. Začala sa sv. omšou v rímskokatolíckom kostole sv. Ignáca. Hlavným celebrantom bol riaditeľ Arcibiskupského úradu v Trnave vdp. Peter Šimko, koncelebrantom náš duchovný otec vdp. Ján Košiar. Na začiatku sv. omše hlavný celebrant spomenul, že aj Pán Ježiš bol súdený a odsúdený na smrť, po ktorej nasledovalo zmŕtvychvstanie. Z kázne vdp. Šimka sme sa dozvedeli, že aj jeho otec bol politickým väzňom v Leopoldove, odsúdeným za velezradu. Prežil samoty, pri živote ho držala modlitba a nádej. Vyzval všetkých prítomných, aby vo svojich krížoch a trápeniach sa spájali s Ježišom a nikdy nestrácali nádej.

Slávnostný akt kladenia vencov sa uskutočnil pri pamätnej tabuli na múre väznice za doprovodu hudby Ministerstva vnútra SR a čestnej stráže posádky z Hlohovca. Za PV ZPKO položili veniec duchovný organizácie Ján Košiar, jej podpredseda Rafael Rafaj, predsedníčka RO PV ZPKO v Prešove Mária Dvorčáková a členovia Lýgia Machovičová a Juraj Vrábel.

Po kladení vencov prítomných privítal predseda KPVS Peter Sandtner. Vo svojom prejave poukázal na históriu vzniku stretnutí politických väzňov a ich rodinných príslušníkov v Leopoldove. Zosnulým politickým väzňom bola venovaná minúta ticha. Za politických väzňov prehovoril Pavel Polka, ktorý bol väznený v čase normalizácie. Michal Miklovič, riaditeľ sekcie ÚPN spomenul, že aj keď politickí väzni stratili fyzickú slobodu, nestratili však slobodu myslenia a svedomia. Ivan Elko, generálny biskup Evanjelickej cirkvi a.v. na Slovensku vyjadril úctu tým, ktorí platili stratou slobody za náboženskú vieru alebo politické presvedčenie. Vdp. Peter Šimko skonštatoval, že pravda je mocnejšia ako ideológia. Pravda síce skončila na

Kladenie vencov v Leopoldove.

Foto archív

kríži, ale ostala nesmrteľná. Dušan Vaňko z Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v OS SR a OZ SR, väzenský kaplán v lľave rozprával o nespravodlivo stíhaných. Milada Blatná prehovorila za KPV ČR. Leopoldovskú väznicu nazvala väzenským Vatikánom. Podpredseda Spolku nositeľov odkazu Jáchymovského pekla Leo Židek pripomenul utrpenie mnohých slovenských politických väzňov, ktorí boli väznení v jáchymovských komunistických koncentračných táboroch a prežili tam jáchymovské peklo. Prejav ukončil s odkazom, že nesmieme mlčať.

Po štátnych hymnách ČR a SR pokračoval program kladením vencov k pamätníku zavraždených príslušníkov väzenskej stráže, prehliadkou expozície histórie väznenstva na Slovensku a bol ukončený na bývalom väzenskom cintoríne pri symbolickom hrobe neznámeho väzňa.

Juraj Vrábel

člen redakčnej rady Svedectva

Nekorektne o korektnom Leopoldove

Musím to povedať na rovinu, čiže pre niektoré skupiny „nekorektne“. Nová ideológia, propaganda a mediálne šľanice zašli už príďaleko. Mám pocit, že sa vraciame do 50. rokov. Nikdy by som nepripustil, že do tohto nového hlavného budovateľského prúdu sa zapoja aj politickí väzni. Pietnym spomienkam v Leopoldove chýba už len čestná stráž nejakej mládežníckej organizácie aktivistov tretieho sektora... Aj tento rok sme boli pri leopoldovskej väznici, ale neprehovorili sme. Nespĺnili by sme totiž očakávania organizátorov, aby prejav predstaviteľa PV ZPKO bol korektný, čiže „pozdravný“.

V 30. roku od pádu komunistického režimu by sa žiadal odpočet, kam sa demokracia a spoločnosť dostali; aká je miera našej slobody a ľudských práv. Nie nejakej z menšín, ale väčšinovej spoločnosti. Kto iný ako politickí väzni a ich rodinní príslušníci vedia lepšie zhodnotiť, čo bolo a čo je? Pretože mnohé nie je v poriadku a nie je to len za múrmi väzenia, ale všade. Prispôbovanie sa novým vetrom, novým „hodnotám“; sebakontrola, či píšete a hovoríte tak ako sa očakáva; či neprídete o zamestnanie, lebo nie odbornosťou, ale postojmi nevyhoviete; či nepoužijete zakázané slová, termíny a označenia chránených totemov tohto systému. Lebo inak – korekcia!

Áno, toto „leopoldovské“ slovo na prevýchovu tých, čo nejdú v prúde je aktuálne na najväčšej sociálnej sieti. Prevezmete článok, kde je v nadpise „zakázaný pojem“ (pozn. -

výrok kardinála Burkeho) – a na mesiac vás dajú do digitálnej korekcie: na sociálnej sieti ste de facto v samote – bez kontaktu. A takýchto normalizačných opatrení súčasného korektného systému by sme našli až-až. Preto bývalí členovia tretieho odboja nemôžu mlčať, nemôžu sa dobrovoľne dať do korekcie a byť povinne korektní. Preto poviem otvorene, že k leopoldovskej väznici nechodíme k „tabuli“ na jej múre, nepotrebujeme vedieť, kto ju tam dal, odhalil, ktorí papalášli tam vtedy boli a v akých funkciách. My potrebujeme hovoriť o tom, čo väznica predstavuje pre slobodného, suverénneho občana a kriticky zdravého človeka – izolovanie osobnosti, zatvorenie úst, zamknutie slobody slova, prejavu, názoru, uväznenie práva na vyznanie viery, pluralitné informácie s právom na kritiku režimu a systému... Nepotrebujeme ceremonializmus, zaradice, ale úprimnosť – odvahu postaviť sa opäť proti novému ideologickému šílenstvu. To zjavne oveľa viac poteší duše mŕtvych muklov, ako stužky s formálnym ubezpečením, že nezabúdame. Lebo ak my zabudneme na podstatu života, slobody a demokracie, čo potom tá mlčiaca väčšina, ktorá prežije akýkoľvek režim a má pocit, že veď nejako bolo, nejako bude. Lebo ak to pôjde takto ďalej, my vieme ako to skončí.

Rafael Rafaj

podpredseda PV ZPKO

Ked' v Helpe bránili kňaza

Bolo to 8. júla 1949, teda presne pred sedemdesiatimi rokmi, keď zazvonili kostolné zvony a ľudia utekali z poľa do dediny brániť si obľúbeného kňaza Michala Čaneckého. Pred farou sa sústredilo mnoho ľudí. Referenta Miterpacha a príslušníka ZNB Kováčycyho hnali až na koniec dediny. Tam na Miterpacha čakalo osobné auto, no kým doň nastúpil, vystrelil na troch prenasledovateľov, ktorí ho už nemohli ohroziť.

Druhý deň už pred šiestou hodinou obec obsadilo vojsko a príslušníci ZNB. Začalo sa vyšetrovanie, pričom ľudia bili a trýznili. Vypočúvali okolo sto osôb, stíhali 42, odsúdených na podmienené a nepodmienené tresty bolo 35 a to od dvoch mesiacov do štyroch rokov. Odsúdili aj gravidnú Máriu

Spevácky zbor Benediktus z Helpy. Na lavičke zľava Paulína Filová, vedľa nej jej dcéra Mária Filová, nasleduje Paulína Melková, Anna Mestanová a Anna Maková.

Foto Anna Benčátová

Filovú, ktorá vo väzení trpela hladom.

Pri príležitosti okrúhleho jubilea na vzburu ľudí voči prenasledovateľom kňazov sa 5. júla konala v Helpe spomienková slávnosť. Účastníčky vzbury porozprávali svoje svedectvo prítomným a prihovoriť sa aj podpredseda PV ZPKO Štefan Novák. Na spomienkovej

slávnosti sa zúčastnili funkcionári a členovia regionálnej organizácie PV ZPKO v Banskej Bystrici, ktorí ozdobili vencom rímskokatolícky kostol Nanebovzatej Panne Márii v Helpe.

Helena Halková
predsedníčka RO PV ZPKO
Banská Bystrica

V Zliechove spomínali na rok 1949

V Zliechove sa 19. júna konala pietna spomienka na udalosti tzv. Katolíckej akcie, keď štátna moc potrestala veriacich obyvateľov za to, že zabránili šikanovaniu miestneho kňaza za šírenie pastierskeho listu svojho biskupa. Slávnosti sa zúčastnili členovia pobočky PV ZPKO Ilava – Považská Bystrica, členovia RO PV ZPKO v Trenčíne, hostia z trenčianskej pobočky PV ZPKO a miestni obyvatelia.

Slávnosť sa začala sv. omšou, ktorú celebroidal miestny kňaz, Paed Dr. Milan Kozák a dekan Mgr. Alojz Potočiar. Obaja kňazi počas sv. omše pripomínali úlohu a správanie sa miestnych počas

Účastníci pietnej spomienky v Zliechove.

Foto archív

tragickej udalosti v roku 1949. Predseda pobočky PV ZPKO v Ilave vo svojom príhovore priblížil priebeh a sled udalosti roku 1949, ktoré predchádzali vzburu obyvateľov Zliechova.

Starosta Zliechova Ing. Anton Miko konštatoval, že je chválihodné pripomínať si dejinné udalosti vo svetle dnešnej doby. Kyticu kvetov k pamätnej tabuli položila Hedviga Slivková, pani Ronecová zo Zliechova predniesla slávnostnú báseň. Skvelú atmosféru pietnej slávnosti v krásnom prostredí zliechovskej krajiny pod majestátnym Strážovom dotvorili miestne ženy mariánskymi piesňami.

Po spoločnej fotografii slávnosť ukončili krátkym posedením s malým občerstvením na miestnej fare.

Ing. Stanislav Porubčan
predseda RP PV ZPKO
Považská Bystrica, Ilava, Púchov

Nitra milá Nitra

Ako zvyčajne aj tohto roku sa členovia regionálnej organizácie PV ZPKO v Nitre zúčastnili Pribinových a Cyrilo-metodských slávnosti pod názvom Nitra milá Nitra 2019.

Konali sa od 4. do 7. júla a vyvrcholením bola tradičná Cyrilo-metodská púť na Svätoplukovom námestí. Niesla sa v znamení 1150. výročia smr-

ti Konštantína filozofa. Hlavným celebrantom sv. omše bol biskup Msgr. František Rábek.

Po sv. omši sa spoločne vybrali do kancelárie PV ZPKO, kde Jozef Turček, Margita Luknišová, Mária Libiedziková, Mária Horedeková, Agáta Fišerová spolu s predsedníčkou regionálnej organizácie Alžbetou Loudovou spomínali na obdobie svojich perzekúcií a porovnávali s dneškom. (al)

Svätoplukovo námestie v Nitre

Foto archív

**Otvorený list
generálnemu riaditeľovi RTVS
Jaroslavovi Rezníkovi**

Nejdeme sa rozpisovať o zásluhách politických väzňov na povolení neľudského totalitného komunistického režimu, len spomenieme, že okrem boja proti komunizmu a za kresťanskú vieru to boli práve ich snahy o slovenskú samostatnosť, ktoré privádzali našich ľudí do neľudských koncentrákov a na popraviscká. Aj keď sa všetko po novembri 1989 neuberalo ideálnym smerom, najväčším a neoddiskutovateľným výsledkom demokratického úsilia bolo vydobytie demokratického práva na sebaurčenie a z toho vyplývajúcej slovenskej samostatnosti.

Preto väzňov komunistického režimu, ktorí za tieto snahy nevýslovne trpeli, mimoriadne mrzí rozhlasová prezentácia všelijakých obskúrnych združení, ako napr. Post Bellum v relácii „Náš november 1989“, ktoré chcú prekryť autentický hlas politických väzňov

a ktoré túto samostatnosť spochybňujú. Nota bene v suverénnej Slovenskej republike a v rozhlase, ktorý vo svojom názve nesie aj Slovensko.

Preto Vás žiadame, aby RTVS už konečne prestala byť platformou na rozširovanie českých šovinistických snáh, ktoré vždy stáli nielen za vykorisťovaním Slovenska, ale ich hlavným cieľom bolo počestenie slovenského národa, teda súčasným jazykom povedané, zločin genocídy.

Zároveň Vás žiadame, aby ste pri príležitosti 30. výročia novembrových udalostí dali priestor aj politickým väzňom komunizmu a ich rodinným príslušníkom, aby už konečne zazneli autentické svedectvá ľudí, ktorých pevný morálny postoj by mal slúžiť dnešnej mládeži ako vzor pri hľadaní svojej životnej cesty a vzpriameného a čestného postoja k svetu aj za najťažších okolností.

Predsedníctvo organizácie

Politický väzni

Zväz protikomunistického odboja III. odboj

**Otvorený list
generálnej riaditeľke TA 3
Martine Kyselovej**

Nielen pre bývalých politických väzňov, ale pre celú našu spoločnosť sa blíži najväčší sviatok demokracie – 30. výročie zvrhnutia komunistickej diktatúry, ktorý si pripomíname ako štátny sviatok 17. november – Deň boja za slobodu a demokraciu.

V tejto súvislosti predpokladáme, že vaša televízia bude pokrývať nielen v tento deň, ale aj v tie ostatné toto významné jubileum. Politický väzni, ktorí za totalitnej krutovlády trpeli za svoje presvedčenie, vieru alebo odpor proti tyranii, ideológii marx-leninizmu a diktatúre jednej strany očakávajú, že spoločnosť a najmä slobodné médiá si ich všimnú a prejavia záujem o ich svedectvo. Je nesporným faktom, že bez štyroch generácií politických väzňov počas éry studenej vojny by komunizmus nielen na Slovensku, v Čechách, ale ani nikde inde neodstúpil tak ľahko a bez krviprelievania. Preto vás touto formou chceme požiadať, aby ste do programu a plánov, najmä diskusií zaradili aj bývalých, ešte žijúcich politických väzňov, prípadne ich najbližších rodinných príslušníkov, ktorých utrpenie bolo takmer rovnaké. Pre spoločnosť a najmä mladšie generácie je nepochybne

dôležité osobné posolstvo ľudí – veteránov III. (protikomunistického) odboja o tejto ére, praktikách propagandy, prenasledovania, potlačania základných práv a ľudských slobôd i následnej šikany ľudí druhej kategórie.

Keďže ide o ľudí síce ešte čulých, ale v pokročilom veku, roztrúsených po celom Slovensku, v prípade záujmu radi sprostredkujeme stretnutie s nimi, aby mohli vydať priame svedectvo z tejto éry. Z tohto dôvodu by sme privítali, keby ste nám váš záujem oznámili deň-dva dopredu. Členovia vedenia našej organizácie vám budú k dispozícii, rovnako aj deti politických väzňov – naši členovia, ktoré rovnako trpeli a boli diskriminované. Neustále mediálne pertraktovanie tzv. salónnych disidentov je skreslené a vytvára dojem, že odporu proti komunizmu sa venovali len ekologickí aktivisti či intelektuáli, čo nevystihuje počet vyše 72 tisíc rehabilitovaných politických väzňov v roku 1990 na Slovensku, pričom značná časť postihnutých z 50. rokov sa už slobody nedožila.

V očakávaní vašej odpovede

Predsedníctvo organizácie

Politický väzni

Zväz protikomunistického odboja III. odboj

Jáchymovské peklo – Uránová Golgota

II. ČASŤ

Krátko po druhej svetovej vojne sa československá vláda zaviazala, že vyťaženú uránovú rudu na našom území bude bez adekvátnej náhrady dodávať vtedajšiemu Sovietskemu zväzu. V tom čase sa v Západných Čechách nachádzali jedny z najväčších svetových ložísk uránu.

Ostrov je mesto v karlovarskom kraji, ležiace na úpäti Krušných hôr. V miestnej časti Ostrova - Vykmanov sa nachádzal najťažší a zdraviu najškodlivejší komunistický tábor, v ktorom v neľudských podmienkach pracovali politickí väzni. Výstavba OTK Vykmanov bola uskutočnená v roku 1950. Tvoril ju komplex budov – vrátnica, príjem materiálu, miestnosti pre úpravu rudy, kancelárie a výrobné dielne. V roku 1951 - 1954 bol postupne vybudovaný Nápravny pracovný tábor (NPT) L so štyrmi drevenými barakmi. Barak č. 1 bol administratívny, kde sa nachádzali kancelárie pre bachárov spolu s prednáškovou sieňou, kde nechýbal obraz Klementa Gottwalda, širiteľa komunistickej zločinnosti. A čo bolo zvláštne, v kanceláriách museli byť akvária, ktoré pripomínali trýzniteľom, že väzňov musia mať stále pod kontrolou a neustále sa na nich dívať, ako na rybičky. V druhom baraku boli politickí väzni, „nebezpeční“ odporcovia totalitného režimu, štvrtý bol kňazský. V treťom baraku boli služby. (Kino, ambulancia pre lekárov, holič a ostatné.) Za ním bola kuchyňa. V spodnej časti dvora bola často preplnená drevená korekcia. V tábore boli premnožené krysy, ktoré sa často zdržiavali okolo kuchyne a sociálnych zariadení. Veľký dvor a ostatné časti tábora boli obohnané päťvrstvovým drôteným plotom, ktorý bol napojený na elektrický prúd. Pri plote bola nahrabaná vrstva piesku, aby bolo vidieť každú stopu, ak by sa niekto pokúsil o útek.

Národná kultúrna pamiatka

Dnes je navštevovaná iba Veža smrti. Táto dominanta bola v roku 2008 vyhlásená za národnú kultúrnu pamiatku a v tomto roku bola zapísaná aj do zoznamu svetového dedičstva UNESCO.

Už samotný názov Veža smrti naznačuje, že tam sa mali končiť životy politických väzňov. Tábor bol označený písmenom L, čo značí likvidačný. Práve v tom tábore vznikol aj názov MUKL – muž určený k likvidácii.

Vo Veži smrti a v tábore L sa spracovávala uránová ruda zo všetkých baní z Jáchymovska, Příbramska (kde sa nachádzala najkvalitnejšia ruda v republike), ale aj z ostatných oblastí. Do jednotlivých baní v lágroch sa fáralo a dolovala sa uránová ruda, ktorá bola upravovaná drúžganím na menšie kusy špeciálnym náradím, ktoré je možné vidieť v Jáchymove v štóle č. 1. Takto upravenú rudu väzni nakladali do drevených alebo kovových debien. Nákladnými autami T 111 boli dopravené na rampu do tábora L vo Vykmanove. Z náklad-

ných áut väzni vynášali debny so surovou rudou, odtiaľ bola expedovaná do tzv. rádiometrie. Tam boli meracie prístroje na určovanie uránovej rádioaktivity podľa Geigerovej stupnice. Pri určovaní kvality rudy boli zamestnané ruské ženy, ktoré označovali bedne písmenom A alebo B, čo znamenalo silná alebo slabá ruda. Slabá ruda sa sypala voľne do vagónov. Silná sa prekladala na druhú rampu. Väzni ju sypali do boxov a pomocou veľkého transportéra sa dopravovala do Veže smrti, kde sa najprv pomlela a potom bola expedovaná na vrchné poschodie. Veža smrti má sedem poschodí. Technickým zariadením uránová ruda prepadávala cez obrovské kovové sitá, čím sa triedila až do posledného poschodia. Vytriedený kvalitný urán pomocou drevených palíc ukladali väzni do plechových barelov vysokých asi 50 cm. Každá debnička musela vážiť najmenej 80 kg. Barely sa ukladali k sebe v počte 250 až 300 ks. Potom sa nakladali za prísnych bezpečnostných podmienok do vagónov.

Bez ochranných pomôcok

Pri všetkých triediacich a manipulačných prácach s uránom väzni pracovali bez ochranných pomôcok a v nevhodných pracovných odevoch. Pri triedení uránu bol vo Veži smrti taký prach, že nebolo vidieť väžňa, aké pracovné úkony vykonáva. Mohutné spojené vráta v rohu tábora, strážené dvoma vežami, sa pri príchode a odchode vlaku otvárali. V tom čase bol v tábore vyhlásený nástup väzňov a uskutočňovalo sa ich sčítavanie, bez ohľadu či bol deň alebo noc, dážď alebo fujavica so snehom. V dobách intenzívnej ťažby prichádzal a odchádzal vlak aj dvakrát denne. To značí, že boli štyri nástupy, vôbec sa nebral ohľad, že niektorí väzni boli po nočnej smene.

Súprava dennej a postelnej rádioaktívnej bielizne sa menila raz za tri týždne. Letné a zimné obleky sa používali až do roztrhania. Pracovalo sa šesť dní v týždni, často aj v nedeľu. Okrem nedostatočného oblečenia trpeli väzni až do roku 1954 chronickou podvýživou, šikanovaním, brigádami po pracovnej dobe a nevyhovujúcim hygienickým vybavením. V tábore bola umývárka len so studenou vodou.

Podľa prepočtov si týmto peklom prešlo približne 600 politických väzňov. Patrili medzi nich biskupi, kňazi, profesori, dôstojníci, vysokí štátni úradníci, tí, ktorých chcel režim zlikvidovať. Medzi známymi väzňov, ktorí tam pracovali patrili: kňaz teológ a disident Jozef Zvěřina, Karel Pecka, zakladateľ K 231; zo Slovenska blahoslavený Titus Zeman, don Andrej Dermek, plk. Korda alebo katolícky kňaz a filozof Ladislav Hanus. Následkom zlej stravy, ťažkej práce a rádioaktívneho žiarenia veľa väzňov zomrelo. Životnosť väžňa v takom prostredí bola zväčša jeden až tri roky. Tábor bol zrušený 26. mája 1956.

Veža smrti ostáva dnes veľmi zlým svedectvom zločinnosti komunistického režimu u nás, ale aj na celom svete.

(Pokračovanie v budúcom čísle)

Juraj Vrábel

Boli sme aj budeme nesvorní? Dokedy?

Máme košaté dejiny, akurát že naše deti nimi „nezaťažujeme“, naše významné dátumy a mená nie sú vytesané do stél na našich námestiach - napokon tie stély, pylóny či obelisky vôbec nemáme, a pokus o „stožiar“ (ozaj prečo také meno?) pri parlamente „vraj farmári“, ktovie kým inšpirovaní (zaplatení?), obsypú hnojom! A keďže naša údajne verejnoprávna dvojbodka chce nás až do totálneho vyčerpania len zabávať a nepoučať nás o plusoch z našej histórie (o mínusoch rada), skúsme teda čistiť tehličky, ktoré sú v základoch našej prítomnosti. Tak, alebo aj tak.

Slovenskosť v časoch, keď Slovensko na mapách nebolo, posilnilo 12. júna 1819 vymenovanie Alexandra Rudnaya za ostrihomského arcibiskupa. Ten sa nehanbil: „Slavus sum, Slavus ero – et si in cathedra Petri essem, Slavus maneo (Som Slováč a Slovákom ostane – aj keby som bol na Petrovom stolci, ostane Slovákom)“. V seminári v Budíne zaviedol slovenčinu popri nemčine a maďarčine, a keď ho pápež v roku 1828 vymenoval za kardinála, za svojho osobného tajomníka si vybral Juraja Haulíka (1788-1869), ktorý sa o desať rokov stal sídelným biskupom v Záhrebe a v roku 1856 prvým chorvátskym kardinálom.

Učiteľský ústav – prvý v monarchii

V tom istom roku (1819) spišský biskup Ján Pyrker založil v Spišskej Kapitule učiteľský ústav s vyučovacím jazykom slovenským, ako prvú školu na prípravu pedagógov v celej monarchii! A aj keď v roku 1879 maďarizačné zákony nanútili aj tejto škole vyučovacím jazyk maďarský, slovenčina ostala vyučovacím predmetom.

V tom pozoruhodnom roku 1819 posilnil slovenskosť aj príchod Jána Kollára na post evanjelického kazateľa do Pešti. Čoskoro (1824) mu tu vyšlo slávne dielo Slávy dcéra, o dva roky na to založil Slovenský čitateľský spolok spolu s Martinom Hamuljakom a v roku 1834 dokonca Spolok milovníkov reči a literatúry slovenskej, pričom on myslel „československej“. Kollár do smrti zotrval na stanovisku jazykovej a kultúrnej jednoty „československej“ a prudko útočil na štúrovcov, dokonca sa aj podpisoval ako Čechobrat Protištúrtsky. Teda žiaľbohu aj tak - a začalo sa to už v roku 1803, keď na evanjelickom lýceu v Bratislave zriadili Katedru reči a literatúry „československé“. Tá myšlienka sa zrodila v hlavách prívržencov českého jazyka na čele so superintendantom banského dištriktu Martinom Hamaliarom a Bohuslavom Tablicom a mala za cieľ „neutralizovať“ činnosť Bernolákovho Tovarišstva. Hľa, slovenská „svornosť“ v časoch bujnejšej maďarizácie!

Tá katedra však našťastie prešla prerodom a v časoch Ľudovíta Štúra sa stala semeniskom slovenstva. Pri odpovedi na otázku „prečo?“ dostaneme sa k menu takmer cez neznámeho katolíckeho kňaza Jozefa Ščasného. Ten ako farár pôsobil v Dražovciach a Močenku, ale dôležitý bol jeho pobyt ako kaplána v Uhrovci. Tu sa spriatelil s Ľudovítom Štúrom a získal ho na stranu Jána Hollého, autora básnickej skladby Svatopluk (1833), ktorá tak mocne inšpirovala národne zasnútených Slovákov. Slová Hurbanove: „Vyznať vám musíme, že sme sa Slovákov milovať a za nich sa potiť priučili od nesmrteľného básnika slovenského, zo školy Bernolákovskej pošlého, Hollého“.

Stretnutie štúrovcov s Hollým bolo tou kvapkou, ktorá prelomila ich čechofilstvo práve v čase, keď ono ohrozovalo slovenskosť. Vtedy bolo rozhodnutie pre slovenčinu podľa Francisciho „strmhľavým skokom do studenej a hlbokkej vody... My sme však Slováci a nemáme potrebu svoju individualitu zaprieť. Ak by sme toto urobili vo vzťahu k Čechom, načo sa Maďarom protivíme? Prečo neprijmeme radšej ich reč, ako sa dáme trápiť a prenasledovať a trpíme radšej, akoby sme v pokore sa podrobili mocnej vôli Božej, ak je taká?“

Palicovanie za slovenčinu

Štiepiť sa na báze spisovnej reči bolo nemúdre v čase, keď uhorský snem z roka na rok sťažoval život Nemaďarom. Keď po roku 1806, ktorý sa zvykne pokladať za začiatok systematickej maďarizácie Slovenska, začali aj slovenské stolice uvádzať maďarčinu ako rokovací jazyk sčasti aj preto, že chýbala unifikovaná slovenčina. V roku 1828 vo Vespréme pred stoličným domom už palicovali na dereši evanjelikov z Lajoš-Komárna, ktorí ako Slováci nechceli prijať nanúteného maďarského kňaza. A kaločský biskup Patačič dal pred svojim kaštieľom vyťať po 12 palíc každému zo svojich poddaných, ktorí sa opovážili hovoriť po slovensky. Práve vtedy sa Slováci nevedeli zjednotiť a zosilniť. Ich neskoršie protesty – Michala Kuniča, katolíckeho pedagóga z Bánoviec nad Bebravou, či evanjelického kaplána Samuela Hojča z Tisovca už nijako nepomáhali.

V Kráľovstve uhorskom voľnomyšlienkar Jozef II., naklonený nemčine, „rozhýbal“ Maďarov a tí potom ostatné národy monarchie. Aj pod hrozbou zneuznania: „Cudzí, ktorí tu u nás žijú a maďarský chlieb jedia, musia lebo hneď preč odísť, alebo za to, že tu budú smieť ostať, musia sa naučiť náš jazyk“! A voľnomyšlienkári dnes v „kráľovstve európskom“, totiž v EÚ a teda aj u nás, zavádzajú bezbrehý liberalizmus ponižujúci všetko národné a kresťanské. A my, konzervatívni Slováci, zase ostaneme nesvorní? Dokedy?

Marián Tkáč

V Jáchymove svoje stopy nehľadajte

Pokračovanie z 1. strany

Pri jednej razii ho Nemci zatkli a uväznili v topolčianskej väznici, kde bol väznený aj Albín Grznár. Partizáni prepadli väznicu a spolu s Grznárom ušiel aj otec za pomoci väzenského strážcu Mlyneka. Chvíľu sa schovával a keď zistil, že ho nehľadajú, vrátil sa do práce v hostinci. Tiež spomínal, že Albín Grznár bol neskôr ranený a po ošetrovaní ho zasiahla guľka do hlavy. Ibaže v boji by bol zastrelený inak, nie do tyla. No história to nespomína, lepšie znie zahynul v boji, ako zákernou guľkou zozadu.

Ako prežívala vojnu vaša rodina?

Obdobie 40. rokov bolo zvláštne. Otec pracoval v hostinci pre svoju ovdovelú matku a koncom vojny sa stal spojkou pre partizánov. Jeho brat bol vojakom Slovenskej armády v Banskej Bystrici. Najskôr dostal vyznamenanie, potom, keď vojsko ustupovalo cez Pohronský Bukovec, sa vojaci zbavovali uniforiem. Otec spomínal, že krajanovia, ktorí nechceli nastúpiť na front si pomáhali tým, že sa prihlásili do gardy, čo ich oslobodilo od vojenských povinností. Osobne nimi pohŕdal, často mi ich ukazoval a menoval. Boli medzi nimi aj jeho kamaráti, spolužiaci, ale z nejakého dôvodu ich nemal rád.

A čo mama?

Mama mala iný osud. Bola zasnúbená s letcom Slovenskej armády v Banskej Bystrici (asi to boli Tri duby). Keď bol na „opušťaku“ v Cimenej, chytili ho partizáni a umučili. Usiloval som sa o ňom niečo dozvedieť, ale zatiaľ sa mi nepodarilo zistiť ani jeho meno, ani obec kde mal pohreb. Pritom mám aj jeho fotku a fotografie z jeho pohrebu. Mohol by to byť Šišov, alebo Dubodiel. Keď prišli Nemci do maminej dediny Malej Hradnej, pýtali sa na partizánov. Dedinskí „dobráci“ im povedali, že mamin brat ujo Jano vie, kde sa schovávajú partizáni so Židmi. Prišli si po neho a pod samopalmi musel s nimi ísť a ukázať im, kde sú schovaní. Keď prišli na rázcestie dolín, ujo im ukázal

Neznámy letec Slovenskej armády pred kúpeľným domom v Trenčianskych Tepliciach. Foto archív

nesprávnu cestu a povedal, že v žiadanom prípade s nimi ďalej nejde, aj keby ho zastrelili. Našťastie ho nechali a tým zachránil nielen partizánov, ale aj zopár židovských rodín schovávajúcich sa v lesoch.

Keď prišli do dediny Rusi, tak zasa samopalom prinútili mamu pod hrozbou, že zastreli jej mamu, aby vysadla na voz a išla s nimi. Na konci dediny bol silný zráz so stromami a kríkmi, tam vyskočila a utekala. Strieľali po nej, ale netrafili ju. Našťastie sa už do dediny nevrátili.

Ako sa odvíjal život rodiny po vojne?

Komunisti nariadili roľníkom tvrdé kontingenty. Keď nemali dostatok mlieka alebo vajčiek, museli ich kupovať od susedov. Mamin brat ujo Ondrej, ako najstarší zo súrodencov, obhospodaroval majetok. Mal najkrajšie polia, tak mu ich zobrali a postavili na

nich kuríny. Keď protestoval, narafočili naňho krádež jeho vlastného prasata a strčili ho do väzenia v Leopoldove. Pamätám si udalosť, keď ma mama zobrala so sebou, že ho ideme navštíviť. Išli sme pešo po trati k väznici, no mňa k nemu nepustili. Strážnik povedal, že deti nemôžu ísť do väzenia. Mama teda išla do návštevnosti a ja som zostal na vrátnici. No od tohto momentu si návštevu uja Ondreja vôbec nepamätám, asi som mal z toho obrovskú traumu.

Otec zrejme nemal problémy po vojne, keď pomáhal partizánom?

Ale mal. Začiatkom 50. rokov ho komunisti na základe udania zatkli a väznili v Ilave, kde došiel do kontaktu s Gustávom Husákom. Otec tam bol knihovníkom a Husák si chodil požičiavať knihy. V Jáchymove však potrebovali ľudí na plnenie dennej normy ťažby uránu, tak otca premiestnili na nútené práce do Jáchymova. Keď neplnil plán, ocitol sa v korekcii. Zavreli ho do tmavej kobky o hlade a keď si chcel chrániť obličky, vyzul si topánky, položil na dlážku a na ne si ľahol. Alebo ho z rozsvietennej miestnosti sotili do tmavej chodby, hodili naňho deku a bili hlava nehlava. Na hlave mal odvtedy šrámy. Ak chcel splniť denný plán ťažby, musel zo seba zhodiť ťažkú olovenú zásteru. Mám jeden dlh voči otcovi, navštíviť ÚPN a pozrieť sa do archívov, kto udal otca, ale mám určitú obavu, aby som sa nedozvedel, že to

Pohreb snúbenca matky Jána Vlnku, na snímke je prvá zľava. Foto archív

bol niekto z príbuzných. Taká bola, žiaľ, doba.

Spomínal otec na pomery v Jáchymove?

O väzení sa u nás nediskutovalo, iba útržkovite. Otec následkom mučenia, bitia, odopretia jedla a spánku trpel na spánkovú depriváciu. Väzňov svojvoľne trestali, ponížujúco s nimi zaobchádzali. Často sa im vyhrážali použitím násilia. Bežné bolo podrobenie osobnosti vyhladovaniu, zamýkanie v stiesnených a studených korekciách, izolácia na samotke, odpočúvanie, väznenie s nasadeným provokatérom, vypočúvanie so zaviazanými očami. Jednoducho neľudské zaobchádzanie. V Jáchymove sa otec spriatelil s nejakým kňazom, ktorý mu dával kúsky jedla. Nepamätám si v akom tábore otec pracoval, ale viem, že často robil celý deň bez jedla v prachu, vystavený žiareniu, ubytovaný v spoločných priestoroch. O útek sa ani nepokúšal, lebo všetkých chytili.

Pamätáte sa na deň, keď sa otec vrátil z väzenia?

Samozrejme, že nie, narodil som sa až po jeho návrate z väzenia. Pamätám si, že raz za rok sa otec vybral včas ráno z domu a vrátil sa až podvečer. Ako dieťa som nevedel kam ide. Neskôr som sa dozvedel, že chodil niekde do okolia Trenčína za kňazom - spoluväzňom. Mama spomínala, že z Jáchymova sa vrátil veľmi schudnutý, nuž zabila jedinou sliepku čo sme mali na polievku a že naraz zjedol praženicu so šestnástich vajec.

Zvyčajne aj deti politických väzňov niesli svoj kríž životom. Ako to bolo s vami?

Otec sa vrátil z väzenia na Vianoce v roku 1952. Aj keď ho prepustili, stále ho posudzovali ako nespoľahlivého nepriateľa socializmu. Nemohol si nájsť prácu, iba ako brigádnik. Matka tiež mala problém zamestnať sa. Na základnej škole v Bošanoch mali na mňa spolužiaci večne nejaké narážky, až ma rodičia presunuli do školy v Topoľčanoch. Asi v roku 1966 až 1967 bol otec na základe žiadosti plne rehabilitovaný. V roku 1968 prišiel politický odmäk a to som práve prechádzal zo základnej školy na stred-

Snímka z pohrebu slovenského letca. V Šišove? V Dubodielí? Foto archív

nú. To bolo moje šťastie, lebo nik sa už nezaoberal otcovým politickým postojom. Ani u nás doma sa o politike nehovorilo a keď otec počúval Slobodnú Európu, tak sa zatvárali okná, dvere, zaťahovali ťažké drevené rolety, aby nás nepočuli susedia. Bolo treba byť tuctoví, nevybočovať z radu. Dostal som sa na bývalú banícku priemyslovku v Handlovej. Neskôr som zistil, že v tejto priemyslovke boli sústredení študenti politicky nespoľahlivých osôb z celého Slovenska, hlavne z Bratislavy. Ale učili tam aj politicky „nespoľahliví“ učitelia. Jeden mal zákaz hrať po baroch, lebo tam spieval protiruské piesne. Slovenčínarka bola zasa dcérou partizánskeho veliteľa Hagaru, ktorý bol v politickej nemilosti...

Učíte na vysokej škole, posunuli sa vzťahy medzi ľuďmi k lepšiemu?

V základnej škole sme povinne v triede predčítavali odporúčanú literatúru. Preberali sme aj príbeh Pavlíka Morozova. Nechápal som, ako nám mohla učiteľka o ňom hovoriť, aký to bol uvedomelý pionier, keď udával svojich príbuzných. Ja som ho považoval za idiota. Ibaže dnes opäť velebíme udavačov a dokonca ich prezident aj vyznamenáva. Aj u nás na Slovenskej technickej univerzite nejakí mladí programátori vymysleli program na sledovanie určitých tzv. extrémistických slov. Nie je to v poriadku. Ocitli sme sa v orwellovskej dobe. Opäť nás sledujú. Nemáme právo na bezpečné počítačové súkromie. Kontrolujú všetko, čo v počítačoch, smartfónoch sledujeme, čo nás pri prehliadači zaujíma, čo sťahujeme, čo kupujeme. Namiesto toho, aby poli-

cajti sledovali ekonomickú kriminalitu, minimálne 200 policajtov sleduje internet. Znepokojujú ma útoky na biskupa Oroscha za jeho názor, aj na kardinála Korca, ktorý musel povedať, že nevie akú tabuľu vysvätil... Nepripomína nám to psychoteror päťdesiatych rokov? Nie je predsa normálne, ak môžete akéhokoľvek Slováka uraziť do špiku kosti, ale na Facebooku nesmiete kritizovať imaginárnych migrantov. Stačí, ak napíšete, že by sa Európa mala pred nimi brániť a bude vás vyšetrovať polícia. Ibaže prezentovať svoj názor umožňuje Listina základných práv a slobôd, zakotvená aj v našej ústave. Ak niekto obmedzuje čies práva, tak obmedzuje aj moje právo sa slobodne vyjadriť. Je scestné, ak človek, ktorý chce zachovávať tradície a hodnoty národa, je označovaný za extrémistu.

Boli ste niekedy v Jáchymove?

Vlani som cestoval do Nemecka. Keďže na diaľnici pred Prahou boli obrovské zápchy, obišiel som mesto a zastavil som sa v Jáchymove. Už niekoľko rokov som myslel na to, že tam musím zísť a nájsť nejaké stopy otcovho väzenia. Pre moje dcéry. Lebo keď to neurobím ja, kto iný? Moje sklamanie z Jáchymova však bolo obrovské. V múzeu baníctva bola jedna miestnosť asi 3x4m, ktorá bola venovaná politickým väzňom. O.i. bola tam fotografia nastúpenej jednotky väzňov a pred nimi veliteľ. Väzňom bolo vidieť do tváre, no veliteľ ju mal rozmazanú. Pracovníčke múzea som tlmočil svoje očakávanie, že tam nájdem zoznam väznených, ale nič také som nenašiel. Povedala mi: „Ešte doba nedozrela, aby sa veci mohli zverejniť.“

Eva Zelenayová

Baltská cesta k slobode

Lotyšsko spolu s Estónskom a Litvou si tohto roku pripomenú 30. výročie završenia zápasu za slobodu a obnovenie štátnej samostatnosti v 20. storočí.

Územie dnešného Lotyšska bolo osídlené už dávno pred Kristom a bolo známou obchodnou križovatkou, cez ktorú viedla slávna „cesta od Vikingov ku Grékom“ zo Škandinávie cez lotyšské územie pozdĺž rieky Daugava do starého Ruska a Byzancie. Od tých čias je Lotyšsko v Európe známe svojim jantárom, ktorý v stredoveku častokrát prevyšoval cenu zlata.

Boli to Nemci, ktorí v roku 1201 založili Rigu, ktorá sa postupne stala najdôležitejším mestom v južnej časti Baltského mora. V roku 1282 bola Riga začlenená do severonemeckej obchodnej spoločnosti Hansa a stala sa dôležitou obchodnou križovatkou medzi západom a východom vďaka čomu mala aj kultúrne vzťahy so západnou Európou.

Pre svoju strategickú geografickú polohu bolo lotyšské územie vždy záujmom iných národov a mocností ako boli Švédi, Poliaci či Rusi. Nebolo tomu inak ani v ďalších storočiach, 20. nevynechávajúc.

Cár Peter I. v roku 1710 Rigu i celé priľahlé územie dostal pod ruskú správu a za jeho čias sa Lotyšsko stalo najvyspelejšou oblasťou cárskeho Ruska. Ibaže každý národ sa usiluje o vlastný štát a aj idea nezávislého Lotyšska bola vždy živou. Zosilnela začiatkom 20. storočia a cez prvú svetovú vojnu.

Samostatné medzi vojnami

Povojnová situácia vytvorila vhodnú príležitosť pre vznik nezávislého štátu, ktorý bol vyhlásený 18. novembra 1918. Hoci sovietske Rusko bol prvý štát, ktorý nezávislé Lotyšsko uznal a zriekol sa vlády a nárokov na lotyšskom území, ďalší vývoj ukázal, že to bola len propaganda.

Medzinárodné spoločenstvo uznalo nezávislosť Lotyšska 26. januára 1921, stalo sa členom Ligy národov a zaradilo sa medzi demokratické štáty. Hospodárstvo sa začalo sľubne rozvíjať a v 30. rokoch malo Lotyšsko jednu z najvyšších životných úrovní v Európe.

Od podpísania dohody medzi Hitlerom a Stalinom prostredníctvom Molotova a Ribbentropa prešlo 23. augusta t.r. už 80 rokov. Táto zmluva riešila nielen osudy Poľska – o týždeň sa začala 2. svetová vojna – ale vďaka nej Lotyšsko padlo do sféry strategických záujmov ZSSR. V súlade s touto zmluvou sovietska armáda 17. júna 1940 obsadila a ovládla Lotyšsko. Masové deportácie pôvodného obyvateľstva na Sibír začali v noci z 13. na 14. júna 1941. Nemci sa však územia Lotyšska tak ľahko nevzdali. Po operácii Barbarosa, keď Nemecká ríša a ZSSR už boli úhlavnými nepriateľmi, tu v roku

1944 prebiehali ťažké boje medzi nemeckými a sovietskymi vojskami. Obe okupačné armády odvádzali Lotyšov do svojich radov a tak prispievali k bratovražednému boju.

Víťazstvo ZSSR v druhej svetovej vojne znamenalo začlenenie Lotyšska do ZSSR ako Lotyšskej socialistickej republiky na „večné časy“.

Vzhľadom na to, že Lotyšsko malo dobrú infraštruktúru a vzdelaných odborníkov, súdruhovia v Moskve rozhodli, že niektoré zo sovietskych tovární budú mať základňu v Lotyšsku. Pristáhalo sa tu mnoho ruských robotníkov, vďaka čomu sa výrazne znížil podiel rodených Lotyšov. Na konci 80. rokov Lotyši tvorili len 52 percent obyvateľstva, pričom pred druhou svetovou vojnou ich boli tri štvrtiny.

Perestrojka v pobaltských republikách

Liberalizácia komunistického režimu v ZSSR začala nástupom Gorbačova k moci v roku 1985. Jeho perestrojka a glasnosť došla aj do pobaltských sovietskych republík.

Na 50. výročie podpísania paktu Ribbentrop – Molotov sa Lotyši, Litovčania a Estónci dokázali zorganizovať a vytvorili ľudskú reťaz v dĺžke 600 kilometrov. Viedla pozdĺž cesty z estónskeho Tallinnu cez lotyšskú Rigu do litovského Vilnius. Táto akcia vzbudila oprávnenú pozornosť celého sveta a jasne vyjadrila túžbu pobaltských národov mať vlastné štáty.

Aj v Lotyšsku sa okamžite objavilo niekoľko hnutí a organizácií, ktoré využili príležitosť. Bol to Ľudový front, Hnutie za národnú nezávislosť Lotyšska a Občiansky kongres. Tieto organizácie boli pre obnovu štátnej nezávislosti a po prvých slobodných voľbách do 4. mája 1990 rozhodujúce. Najvyšší sovietsky LoSSR vyhlásil Deklaráciu o obnove nezávislosti Lotyšskej republiky.

Sovietsky zväz sa len ťažko zmieroval so situáciou a posledné boje za nezávislosť tu prebiehali ešte v roku 1991, keď špeciálne jednotky ozbrojených síl ZSSR zaútočili na lotyšské ministerstvo vnútra. V auguste 1991 počas prokomunistického puču v Moskve došlo aj v Rige k pokusom o obsadenie vládnych budov a televízie a pri ich obrane boli aj mŕtvi. Sedem padlých z tohto obdobia má v Rige svoj pomník. Nezávislosť Lotyšskej republiky ZSSR uznal 24. augusta 1991 a ešte v tom istom roku, 25. decembra sa rozpadol.

Geopolitické záujmy mocných tohto sveta v 21. storočí zaradili (za ľudového nadšenia?) aj Lotyšsko do Európskej únie a do NATO.

Ján Košiar
duchovný PV ZPKO

Rozlúčili sme sa s Viliamom Jablonickým

V Bratislave zomrel 20. augusta 2019 slovenský spisovateľ, novinár, kritik umenia, pedagóg a člen Historického odboru MS Viliam Jablonický vo veku 71 rokov. Narodil sa 13. mája 1948 v Jaslovských Bohuniaciach. Ukončil štúdium dejín umenia na Univerzite Komenského v Bratislave. Bol členom a tajomníkom Slovenského centra PEN, členom Klubu spisovateľov literatúry faktu i Spolku slovenských spisovateľov. Bol členom redakčnej rady Svedectva a autorom rubriky Kultúra. Rozlúčili sme sa s ním v bratislavskom krematóriu.

„Určite bude všetkým blízkym chýbať. Aj mne osobne“, povedal v homílii vdp. Ján Košíar, duchovný našej organizácie. Pri jeho slovách sme nemali pocit, že sa viac s Vilom nevidíme, tak nám ho sprítomnil. Vďaka za to. Ešte aspoň chvíľu sme mohli vnímať jeho blízkosť.

„Denne umierajú tisíce ľudí“, pokračoval duchovný J. Košíar. „Na starobu, chorobu, vo vojnách, nepokojoch. Človek už tým, že prišiel na tento svet, sa neodvratne blíži k bráne smrti. Keď však nás opustí blízký človek náhle, je to pre nás veľký úder, lebo miesto po ňom ostáva navždy prázdne.“

Aj Vilov odchod z nášho života sa nás hlboko dotkol. Prežili sme niekoľko pekných rokov v dobrej spolupráci. Niekoľko rokov pravidelne písal zadarmo pre náš časopis politických väzňov Svedectvo. Jeden Tvoj článok zo Svedectva – a to som si pozrel presne, získal dokonca medzinárodnú cenu. Článok sa volá *Mapa slovenských miest v Prahe* (Svedectvo 4/2018).

Vlani si vystúpil na našom seminári v Košiciach. Aj keď na svoj príspevok *Osudy politických väzňov (nielen) v ich pamätiach* stíhol nám dať imprimatur, pre rozličné ťažkosti publikácia ešte nie je vonku. Ale čoskoro bude. Vilko, ďakujem Ti, že si v ňom zachytil príbehy pamäti známych osobností nášho národa, ktorí trpeli vo väzniciach a táborech, ale aj osudy Tvojej najbližšej rodiny, ktorá to tiež nemala za komunistov ľahké. Najmä Tvoji strýkovia Štefan a kňaz salezián, Viliam. A samozrejme, Tvoj otec, František“, lúčil sa s Vilom aj za naše spolocinstvo J. Košíar.

Jozef M. Rydlo o smrti

S prihovorom vystúpil aj ďalší z okruhu Svedectva, člen jeho redakčnej rady Jozef M. Rydlo. Jeho úvaha o smrti si zaslúži širšiu pozornosť. Vyberáme z nej:

„V našej civilizácii sa dnes smrť začína stávať problémom. Je viac záhadou ako tajomstvom. Odpovede na problém smrti, ak jestvujú, odhalujú presvedčivosť alebo nepresvedčivosť rozličných filozofií, pravosť alebo nepravosť rozličných humanizmov, hranice prírodných vied v porovnaní so základnými otázkami bytia.“

Pre tú-ktorú ideológiu je smrť jednoducho koncom človeka. Prečo však potom žiť, prečo sa trápiť, prečo trpieť; aký zmysel má bytie pre jednotlivca? Niektorí sa utešujú, ale vlastne utešujú iných slovami: „Umiera človek, ľudstvo žije!“, alebo si odpovedá ako duchaplnou, tak prázdnu slovnou hračkou gréckeho filozofa Epikúra: „Smrť neexistuje. Keď sme tu my, nie je tu ona, keď je tu ona, nie sme tu my.“

Lenže je veľmi ťažké popierať skutkovú podstatu a vtedy sa človek pokúša zbaviť smrť akéhokoľvek zmyslu. Smrť vedie k ničomu, a teda jej skutočnosť je skôr zdánlivá a subjektívna. Nemecký filozof Ludwig Feuerbach hovorí: „Smrť je priznak, prelud, je nič. Jej realita je pomyselná, neskutočná. Prameni len v našich myšlienkach.“ A spisovateľ Alberto Moravia dodáva: „Podľa Einsteina nejestvuje začiatok, nejestvuje koniec. Smrť nie je ničím iným, len premenou určitých foriem života.“

Jestvuje aj iná odpoveď na problematiku smrti: vyhýbať sa jej, alebo o nej

mlčať. „Klásť si otázku smrti nie je moderné“, hovorí Antonio Gramsci. V našom každodennom živote pre smrť niet miesta ani len v slovníku. Umierajúcich a mŕtvych oddeľujeme a vylučujeme dokonca z rodinného kruhu: koľki umierajú v samote! „Právo na moje šťastie“, ktoré proklamuje západná civilizácia nás núti – takto nás dennodenne indoktrinujú šialené médiá –, aby sme sa vyhli nielen bytostnej úzkosti alebo strachu zo smrti, ale aby sme nemali príležitosť na smrť ani len pomyslieť. Márne dúfame, že vyriešime problém smrti, keď o ňom budeme mlčať, keď ho odstránime z našej mysle a starostlivosť o umierajúcich a mŕtvych zveríme iným, špecializovaným ústavom a obchodným spoločnostiam.

Smrť je skutočným problémom života

A veda? A medicína? Napriek úžasnému pokroku v boji so smrťou sa lekárska veda borí so svojimi hranicami, ktoré sú napokon hranicami, o ktorých spieva žalmista, keď hovorí: „Vek nášho žitia je sedemdesiat rokov a ak sme pri sile, osemdesiat... ubiehajú rýchlo a my odlietame“ (Ž 89, 10). Prirôdzené, aj lekárska veda podlieha pokušeniu používať akékoľvek prostriedky, ako urýchliť alebo „oslaď“ smrť rôznymi spôsobmi eutanázie.

Sú to návrhy, ak sú to vôbec riešenia. Lenže človeka nemožno klamať – smrť je univerzálna a každodenná skúsenosť. Každý deň umierajú tisíce našich „spolupútnikov adventom“. Strach zo smrti sa nevyrieši vopchaním hlavy do piesku, ani tým, že necháme uniesť našu pozornosť ustavičným hurhajom a rytmiami každodenného života, ktorý nám znemožňuje zamýšľať sa v tichu nad zmyslom života.

Ak smrť nemá zmysel, tak nemá zmysel ani život! „Smrť je skutočným problémom života“, napísal kardinál Ratzinger, dnešný emeritný pápež Benedikt XVI. a dodáva: „Zabúdať na smrť a na mŕtvych znamená poskytovať tú najhoršiu službu životu a živým.“ Prislovie „Aký život, taká smrť“ platí aj naopak, t. j. musíme si klásť otázku o zmysle smrti, aby sme dali zmysel životu.

A to o to viac, že ide o náš bytostný problém, o problém kultúrny, ale aj o osobný problém každého jedného človeka.

Pretože my sme už na životnej ceste, z ktorej nikto neodíde živý. Smrť je jedna z najistejších vecí života – je neúprosná, je univerzálna.

A teda stojí za to s odvahou sa postaviť voči skutočnosti smrti, aby sme objavili jej pravý zmysel. A pri rozbere skutočnosti smrti sa odpoveď kresťanskej viery ukazuje vo svojej veľkosti. Na kolenách našich materí sme sa naučili jednoduché kresťanské pravdy, ktoré vrhajú svetlo na náš život i na našu smrť a nám dávajú istotu a nádej.

Istotne, sú to jednoduché pravdy, zaručuje ich však Ten, ktorý jediný vstal z mŕtvych a sa vrátil „stamodiat“.

Po smrti na nás čaká večný život. Slávnostne nám to hovorí sám Syn Boží v Jánovom evanjeliu: „Veru, veru, hovorím vám: kto počúva moje slovo a verí tomu, ktorý ma poslal, má večný život. ... Prichádza hodina, keď všetci v hrobách počujú jeho hlas a vyjdú. Tí, čo robili dobro, budú vzkriesení pre život a tí, čo páchali zlo, budú vzkriesení na odsúdenie“ (Jn 5, 28-29). A apoštol Pavol potvrdzuje vieru Cirkvi: „Bratia... ved' vieme, keď sa náš pozemský dom rozpadne, máme od Boha pribytok nie rukou zhotovený, ale večný dom v nebi“ (2 Kor 5,1).

Večný život existuje, je pokračovaním nášho pozemského bytia. Od prvej chvíle našej existencie sme večnými. Musíme hľadieť na náš život *sub specie aeternitatis*, z pohľadu večnosti. Je potrebné teda prekonať naše zaužívané presvedčenie a rozšíriť náš pohľad za múr, ktorým sa zdá byť smrť, pretože po smrti existuje život, ktorý nebude mať koniec.“

Prípravila **Eva Zelenayová**

STALO SA

1. septembra 1939 vypukla druhá svetová vojna – 80. výročie

1. septembra 1867 bolo v Martine otvorené Slovenské evanjelické gymnázium.

1. septembra 1950 ministerstvo národnej obrany zriadilo prvé Pomocné technické prápory (PTP). Boli to vlastne tábory nútených prác pre „politicky nespofahlivé a asociálne osoby“, za aké komunistický režim považoval najmä kňazov, rehoľníkov, bohatších sedliakov, bývalých podnikateľov a slobodnejšie zmysľajúcu inteligenciu. Do ich zrušenia v r. 1954 prešlo nimi zo Slovenska 5 500 osôb. Niektorých tam protiprávne držali aj celé štyri roky.

1. septembra 1992 schválila SNR Ústavu Slovenskej republiky. Pred hlasovaním zasadaciú miestnosť demonštratívne opustili poslanci za MKDH a Spoluzitíe, poslanci za KDĽH hlasovali proti. Za ústavu hlasovalo 114 prítomných poslancov, 16 bolo proti a 4 poslanci sa zdržali hlasovania.

4. septembra 1944 minister národnej obrany SR generál F. Čatloš ušiel do Banskej Bystrice a dal sa k dispozícii vedeniu československého vojska. To ho odovzdalo veliteľovi ruskej partizánskej brigády A. S. Jegorovovi, ktorý ho 14. septembra spolu s generálom J. Turancom deportoval do ZSSR. Tým sa otvoril prúd deportácií Slovákov do ZSSR, ktorý potom postihol niekoľko tisíc občanov SR.

6. – 7. septembra 1944 povstalci v Liptovskom Svätom Jáne v noci vyvliekli 46-ročného katolíckeho farára Rudolfa Schedu z jeho fary a vo svätajánskej doline ho hrozne mučili. (Sťahovali mu kožu zo živého tela, dokaličili mu údy a trýznili ho, kým v strašných bolestiach neskonal.) Podobným spôsobom boli počas povstania partizánmi a povstalcami zavraždení katolícki kňazi: Anton Šalát, farár v Hájnikoch, Ján Nemeč, farár v Lieskovci pri Humennom, klerik Imrich Teplan, študent 5. ročníka bohoslovnia.

7. septembra 1619 zomreli traja košickí mučeníci sv. Marek, Štefan a Melichar.

8. septembra 1967 otvorili Bienále ilustrácií Bratislava.

12. septembra 1948 sa „SNR v Londýne“ premenovala na „SNR v zahraničí“. Jej predsedom bol Karol Sidor, gen. tajomníkom Peter Prídavok.

14. septembra 1947 povereníctvo vnútra (Mikuláš Ferjenčík) oznámilo, že v Žiline bolo odhalené veľké sprisahanie proti republike. Zaisťili 707 osôb, všetko bývalých členov HSLS. Išlo o tri rozličné skupiny: žilinskú (Tisove pohotovostné oddiely), do ktorej sa integrovali aj skupina novozámocká a banskoštiavnická (pplk. Šmigovského), druhú skupinu tvorili odbočky Slovenského akčného výboru založeného v zahraničí Dr. F. Ďurčan-ským; tretia skupina pozostávala z osôb, ktoré zastávali dôležité funkcie v štátnom a hospodárskom aparáte Slovenska. Obvinili ich, že chceli obnoviť Slovenský štát a pripravovali atentát na prezidenta Beneša. O niekoľko dní neskôr povereník vnútra M. Ferjenčík však vyhlásil, že nebol zhabaný nijaký materiál, ktorý by potvrdil prípravu atentátu na prezidenta.

15. septembra 1950 po tretíkrát uväznili spišského biskupa Jána Vojtaššáka.

15. septembra 1952 bol v Clevelande založený Slovenský ústav. Jeho zakladateľom bol Teodor Kojiš OSB.

15. septembra 1997 otvorili Pápežské slovenské kolégium sv. Cyrila a Metoda v Ríme.

16. septembra 1862 otvorili v Revúcej prvé slovenské evanjelické gymnázium.

16. septembra 1950 Najvyšší súd v Prahe reformoval rozsudok Štátneho súdu v Bratislave proti skupine Púčik a spoločníci zo dňa 21. mája 1949 drastickým zvýšením trestov. Albert Púčik, Anton Tunega a Eduard Tesár dostali trest smrti. Ludovít Gálik doživotie.

20. septembra 1922 české krajské spolky v USA žiadali o začlenenie autonómie Slovenska do Ústavy prvej ČSR.

21. septembra 1944 došlo v obci Skleňe k masakre 187 karpatských Nemcov.

21. – 25. septembra 1945 sa pred Národným súdom v Bratislave konal proces proti veliteľovi nitrianskej posádky pplk. Jánovi Šmigovskému, pretože neprešiel so svojou posádkou na stranu povstalcov, ale zostal verný svojej prísaha Slovenskej republiky. Odsúdili ho na smrť zastrelením a 9. októbra rozsudok vykonali.

22. 9. 1818 bola založená Prešovská gk. eparchia

24. septembra 1762 sa vo Frankfurte nad Mohanom narodil Chatam Sofer, vlastným menom Moše Schreiber, najväčší židovský náboženský učenec 19. storočia. V roku 1806 sa stal rabínom bratislavskej židovskej obce. Založil vysoké rabínske učilište ješiva, ktoré sa čoskoro stalo známe po celej Európe. Zomrel v roku 1839 a je pochovaný v Bratislave.

27. septembra 1864 sa v Černej, časti Ružomberka, narodil Andrej Hlinka – 155. výročie

30. septembra 1938 sa Československá vláda podrobila diktátu Mníchovskej dohody. ČSR stratila približne jednu tretinu svojho územia i obyvateľstva. Tým sa začal rozklad česko-slovenského štátu.

Koncom septembra 1946 Dr. Juraj Šujan, ktorý bol obžalobcom v procese proti Jozefovi Tisovi, vo svojich spomienkach zaznamenal, že na stretnutí všetkých predsedov senátov Národného súdu a prokurátorov Úradu obžaloby predseda Národného súdu Dr. Igor Daxner povedal: „Aby ste to všetci vedeli: Bol som spolu s niekoľkými predstaviteľmi odbojových zložiek na návšteve u p. prezidenta Dr. Beneša v Topolčiankach. Keď sme už boli na odchode, požiadal som ho, aby som mohol u neho ešte pobudnúť ako predseda Národného súdu. Dôverne som sa ho opýtal, ako sa dáva na Tisov prípad. Otvorene mi povedal: Tisov musí visieť. Hovorím vám to preto, lebo aj medzi nami sú takí, ktorí si prajú iný koniec“ (Rukopis Spomienky obžalobcu, s. 60 – 61).

V septembri 1948 boli pri preverovaní študentov tisícky mladých ľudí protiprávne vylúčené z vysokoškolských štúdií pre svoj triedny pôvod, politické alebo náboženské presvedčenie. Zaznávanie pozitívnych i ľudských práv sa stávalo normou nového režimu.

NAPÍSA LI

■ Anton Selecký v knižke Kanál (2019)

Pochopiteľne, žiadny časopis nepriznal, že obžalovaný Miroslav Kusý u nich žiada o uverejnenie nejakých článkov, až na komunistické Nové Slovo, ktorého zástupca šéfredaktora **dr. Marián Leško** v liste 7. septembra 1989 napísal, že Miroslav Kusý im zaslal dva príspevky. Napriek tomu nič neuverejnil, aj keď **prof. Kusý bol dlho kmeňovým členom redakcie Nového Slova**. Šlo o články Do diskusie o návrhu zákonov a Perestrojka a prestavba.

■ Anton Selecký v knižke Kanál (2019)

Opäť prišiel čas pre bratislavský kostol Blumentál, akési stredisko slovenských kňazov disidentov. Pani Hanka v mene nás všetkých napísala výzvu bratislavským veriaciom. (...) Na konci sv. omše som prišiel k oltáru s týmto príhovorom Hanky Ponickéj na podporu súdeného Jána Čarnogurského. Po prvých mojich slovách však niekto v sakristii vypol mikrofón. **Tým sa len potvrdilo, že ŠtB má svoje páky priamo v kostoloch.**

PRIPOMÍNAME SI

V septembri si pripomínáme významné životné jubileá týchto našich členov. Spomíname aj na tých, ktorí sa tejto slávnosti nedožili.

60 rokov

Eduard Drexler, Zohor 28.9.1959

70 rokov

Mária Štúriková, Zliechov 7.9.1949
Milan Hottmar, Prievidza 22.9.1949

75 rokov

Helena Henczeová, Vlkaš 28.9.1944

80 rokov

Mária Lukáčová, Bardejov 26.9.1939
Milan Urban, Košice 7.9.1939
Veronika Polková, Klokočov 13.9.1939

82 rokov

Vlasta Hagarová, Bojnica 30.9.1937

83 rokov

Mária Oreská, Malacky 5.9.1936
Ľudmila Bátorová, Veľké Chlievany 18.9.1936
Radomir Žingor, Martin 20.9.1936

84 rokov

Jozefína Namčovičová, Vinosady 18.9.1935

85 rokov

Jela Zajacová, Martin 8.9.1934
Ing. Martin Hagara, Bojnica 17.9.1934
Melánia Mesárošová, Abrahám 2.9.1934

86 rokov

Irena Lichtmaneggerová, Lučenec 5.9.1933
Mária Gallová, Dobrá 12.9.1933
Helena Stoklasová, Smižany 19.9.1933

88 rokov

Ervín Blažiček, Malacky 28.9.1931
Ľubomír Hatala, Prievidza 23.9.1931
Marta Dammová, Bratislava 5.9.1931

89 rokov

František Kalafut, Bratislava 12.9.1930

96 rokov

Mária Dobišová, Čierny Balog 8.9.1923

*Jubilantom
srdečne blahozeláme*

PRISPELI NA ČINNOSŤ

JUDr. Peter Brňák, Bratislava 100,00 EUR
MUDr. Dagmar Pechová, Bratislava 20,00 EUR
Beáta Lukesová 22,00 EUR
Ján Košiar, Bratislava 200,00 EUR
Silvia Fecsková Stöckelová, Bardejov 22,50 EUR

Pavol Molitor, Malé Leváre 8,00 EUR
Jan Harmáček, CZ 26,50 EUR
Gabriela Trulíková 22,50 EUR
Ľudmila Melišová, Ilava 10,00 EUR
Oľga Margetinyová, Hlohovec 200,00 EUR
Viliam Zopp, Bratislava 10,00 EUR
Marta Dammová, Bratislava 8,00 EUR
Júlia Dofková, Trenčín 20,00 EUR
Michal Šustek, Žarnovica 20,00 EUR
Jozef Olejník, Ružomberok 36,00 EUR
Karol Kubričan, Bánovce nad Bebravou 25,00 EUR

Vendelín Borgula, Žiar nad Hronom 11,10 EUR
Ing. Štefan Hradiský, Spišská Nová Ves 49,00 EUR

Emil Vontorčík, Nitra 40,00 EUR
Helena Petreje, Nadlice 10,00 EUR
Mgr. Jozef Krištof, Rím 50,00 EUR
Pavol Božík, Nitra 50,00 EUR
Alexander von Mery, Švajčiarsko 200,00 EUR
Ing. Peter Uhlár, Trenčín 30,00 EUR

*Darcom vyslovujeme
úprimné poďakovanie*

ROZLÚČILI SME SA

† Vo veku nedožitých 83 rokov, 18. júla 2019, zomrela **Anna BIDŽOVSKÁ**, dlhoročná členka pobočky PV ZPKO v Dolnom Kubíne. Posledná rozlúčka sa konala 23. júla 2019 v Tvrdošíne. So svojou členkou sa prišli rozlúčiť Helena Záhorová, predsedníčka pobočky a členovia Anna Letrichová, Margita Kováčová a Kamil Bednár.

† Vo veku 85 rokov, 20. júla 2019, zomrela **Štefánia LAVOVÁ**, dlhoročná členka pobočky PV ZPKO v Nitre a manželka čestného predsedu RO PV ZPKO v Nitre Pavla Lavu. Posledná rozlúčka sa konala 22. júla 2019 na Mestskom cintoríne v Nitre. Za regionálnu organizáciu sa s nebohou rozlúčili predsedníčka Alžbeta Loudová a členovia Janka Verešová, Agáta Fišerová a Jozef Turček.

† Vo veku nedožitých 99 rokov, 14. augusta 2019, zomrel **Ján DÁVID**, dlhoročný člen pobočky PV ZPKO v Dolnom Kubíne. Posledná rozlúčka sa za účasti členov organizácie konala v Dolnom Kubíne.

*Pozostalým vyslovujeme
úprimnú sústrasť*

Výzva

Vážení členovia PV ZPKO, sympatizanti, priatelia. Naša organizácia dlhodobo zápasí s neštandardnou situáciou, keď pripravuje plány svojej činnosti bez krytia finančnými prostriedkami. Nedostatok peňazí nás núti obrátiť sa na Vás s výzvou o pomoc. Vydávanie Svedectva nie je ďalej možné zabezpečiť z prostriedkov štátnej dotácie, preto sa obraciame na Vás s prosbou, vyhľadať vo Vašom okolí potenciálnych sponzorov nášho časopisu. Ak nebude vychádzať, akoby sme stra-

tili nástroj prezentácie vlastného jestvovania. Azda nepravíme by sa tomu aj potešili. Veríme však, že sa nájdu podporovatelia ideálov, za ktoré sme trpeli, a ktoré hodlame aj naďalej chrániť a obhajovať. Záujemcovia o pomoc pre naše Svedectvo môžu poslať svoj príspevok na číslo účtu: **SK74 3100 0000 0040 0012 8109, BIC: LUBASKBX, alebo sa kontaktujte na tel. číslach 0902 199 429 a 0905 737 790.**

Darcom úprimne ďakujeme.
Vedenie PV ZPKO a časopisu Svedectvo

● **Malé kníhkupectvo Svojet** v bratislavskej Liga pasáží ponúka knihy, ktoré inde nekúpíte. Historickú, vlasteneckú literatúru bez politickej korektnosti, zborníky, kalendáre a časopisy vrátane Svedectva. Otváracie hodiny v pondelok až štvrtok sú od 10.00 do 13.00 a od 13.30 do 16.30, vo štvrtok do 17.30 hod. V piatok od 9.00 do 13.00 a od 13.30 do 14.30 hod. Informácie na 0903 946 718.

Kníhkupectvo Svojet
Predajňa vydavateľstva MS

Dunajská 18
Liga Pasáž
811 09 Bratislava

Telefón: 0903 946 718
Email: kniha.svojet@gmail.com
Web: www.svojet.sk

■ Úradné hodiny v kancelárii Predsedníctva PV ZPKO v Bratislave na Obchodnej ulici č. 52 sú **v pondelok a v stredu od 9.00 hod. do 13.00 hod.**

Zvláštny útvar nápravného zariadenia v Ilave

Poštová schránka 46

Ilave dňa 19.12.1952

Číslo: 2944/Zkm

Prepúšťací list

Zvláštny útvar nápravného zariadenia v Ilave týmto potvrdzuje, že

narodeny dňa 14.7.1921

Vlnka
v Bošany

Partizánske

príslušný do Bošany

ofis

Partizánske

zamestnaním čiašník

bol dňa 19. decembra 1952

z tunajšieho ústavu prepustený na slobodu do svojho bydliska v Bošany č. 246 okr.

Partizánske

Tlačiareň ZONZ Ilava